

Laboratorium Podstaw Energoelektroniki

Krzysztof Iwan Piotr Musznicki Jarosław Guziński Jarosław Łuszcz

Gdańsk 2011

PRZEWODNICZĄCY KOMITETU REDAKCYJNEGO
WYDAWNICTWA POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ

Romuald Szymkiewicz

RECENZENT

Piotr J. Chrzan

PROJEKT OKŁADKI

Piotr Musznicki

Wydano za zgodą
Rektora Politechniki Gdańskiej

Oferta wydawnicza Politechniki Gdańskiej jest dostępna pod adresem
<http://www.pg.gda.pl/WydawnictwoPG>

© Copyright by Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej
Gdańsk 2011

Utwór nie może być powielany i rozpowszechniany, w jakiegokolwiek formie
i w jakikolwiek sposób, bez pisemnej zgody wydawcy

ISBN 978-83-7348-398-9

WYDAWNICTWO POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ

Wydanie I. Ark. wyd. 12,0, ark. druku 11,0, 980/656

Spis treści

1. Tranzystory mocy (<i>Krzysztof Iwan</i>)	1
1.1 Wprowadzenie	1
1.2 Podstawowe charakterystyki statyczne	2
1.3 Model termiczny łącznika	3
1.4 Ograniczenia dynamiczne	5
1.5 Proces włączania i wyłączania	5
1.6 Wyprowadzenia	13
1.7 Instrukcja do ćwiczenia laboratoryjnego	15
1.7.1 Pomiar charakterystyk statycznych	16
1.7.2 Obserwacja procesów dynamicznych	17
1.7.3 Pomiar jednostkowych strat przełączania	17
1.7.4 Program ćwiczenia	18
1.7.5 Opracowanie wyników pomiarów	18
1.7.6 Pytania i zadania kontrolne	19
2. Tyrystory (<i>Piotr Musznicki</i>)	21
2.1 Wprowadzenie	21
2.2 Budowa i zasada działania tyrystora	21
2.3 Zewnętrzna charakterystyka statyczna	22
2.4 Parametry dynamiczne tyrystora	25
2.5 Wrażliwość tyrystorów	27
2.6 Specjalne typy tyrystorów	28
2.7 Układy tyrystorowe – jednofazowe prostowniki sterowane	29
2.7.1 Prostownik jednopulsowy	29
2.7.2 Prostownik dwupulsowy	33
2.8 Instrukcja do ćwiczenia laboratoryjnego	36
2.8.1 Pomiar charakterystyk statycznych	36
2.8.2 Jednopulsowy prostownik sterowany	37
2.8.3 Opracowanie wyników	38
2.8.4 Pytania kontrolne	38
3. Beztransformatoryjne przekształtniki DC-DC (<i>Krzysztof Iwan</i>)	41
3.1 Wprowadzenie	41
3.2 Układ obniżający napięcie (typu <i>buck</i>)	41
3.2.1 Sposoby pracy układu	42
3.2.2 Tętnienia napięcia wyjściowego	44
3.2.3 Uwagi	47

3.3	Układ podwyższający napięcie (typu <i>boost</i>)	48
3.3.1	Działanie układu	48
3.3.2	Tętnienia napięcia wyjściowego	51
3.3.3	Uwagi	53
3.4	Układ obniżająco-podwyższający napięcie	53
3.4.1	Działanie układu	54
3.4.2	Tętnienia napięcia wyjściowego	55
3.4.3	Uwagi	55
3.5	Sprawność beztransformatorowych przekształtników DC-DC	56
3.6	Wyprowadzenia	57
3.7	Instrukcja do ćwiczenia laboratoryjnego	59
3.7.1	Program ćwiczenia	61
3.7.2	Opracowanie wyników pomiarów	62
3.7.3	Pytania i zadania kontrolne	62
4.	Transformatorowe przekształtniki DC-DC (<i>Krzysztof Iwan</i>)	65
4.1	Wprowadzenie	65
4.2	Przegląd transformatorowych układów DC-DC	65
4.2.1	Przekształtnik dwutaktowy (flyback converter)	66
4.2.2	Przekształtnik jednotaktowy (forward converter)	68
4.3	Instrukcja do ćwiczenia laboratoryjnego	72
4.3.1	Program ćwiczenia	74
4.3.2	Opracowanie wyników pomiarów	75
4.3.3	Pytania i zadania kontrolne	75
5.	Prostowniki diodowe jednofazowe (<i>Krzysztof Iwan</i>)	77
5.1	Wprowadzenie	77
5.2	Rodzaje jednofazowych prostowników diodowych	77
5.3	Rola transformatorów w układach prostownikowych	79
5.4	Narażenia elementów półprzewodnikowych	79
5.5	Podstawowa analiza wybranych układów prostownikowych	79
5.5.1	Działanie prostownika jednopulsowego z obciążeniem rezystancyjnym	81
5.5.2	Działanie prostownika jednopulsowego z obciążeniem RL	84
5.5.3	Działanie prostownika jednopulsowego z obciążeniem RLD	85
5.5.4	Działanie prostownika jednopulsowego z obciążeniem RC	87
5.5.5	Podsumowanie działania podstawowych układów jednopulsowych.	88
5.5.6	Działanie prostownika dwupulsowego z obciążeniem rezystancyjnym	88
5.5.7	Działanie prostownika dwupulsowego z obciążeniem RL	89
5.5.8	Działanie prostownika dwupulsowego z obciążeniem RC	91
5.5.9	Działanie prostownika dwupulsowego z obciążeniem RLC	93
5.5.10	Uwagi	96
5.6	Wyprowadzenia	97
5.7	Instrukcja do ćwiczenia laboratoryjnego	99
5.7.1	Program ćwiczenia	101
5.7.2	Opracowanie wyników pomiarów	101
5.7.3	Pytania i zadania kontrolne	102

6. Jednofazowe falowniki napięcia (<i>Jarostaw Guziński</i>)	103
6.1 Jednofazowy falownik napięcia	104
6.1.1 Sterowanie pracą układu	105
6.1.2 Regulacja napięcia wyjściowego falownika jednofazowego	107
6.1.3 Czas martwy w falowniku	111
6.1.4 Filtry wyjściowe falowników napięcia	111
6.1.5 Uwagi	112
6.2 Wyprowadzenia	114
6.3 Instrukcja do ćwiczenia laboratoryjnego	114
6.3.1 Program ćwiczenia	119
6.3.2 Opracowanie wyników pomiarów	120
6.3.3 Pytania i zadania kontrolne	121
7. Układy zasilania bezprzerwowego (UPS) (<i>Jarostaw Łuszcz</i>)	123
7.1 Wprowadzenie	123
7.2 Wymagania jakości zasilania urządzeń	124
7.3 Podstawowe funkcje i właściwości UPS	127
7.4 Parametry znamionowe UPS	128
7.5 Klasyfikacja topologii układów UPS	128
7.5.1 Klasyfikacja UPS pod względem jakości napięcia wyjściowego	129
7.5.2 Układy o gotowości biernej typu „standby” (VFD)	131
7.5.3 Układy interaktywne o gotowości aktywnej typu „line interactive”(VI)	132
7.5.4 Układ typu „standby-ferro” ze sprzężeniem magnetycznym (VI)	132
7.5.5 Układy typu Delta o gotowości „on line” (VI)	133
7.5.6 Układy o gotowości aktywno-biernej typu „standby – on line” (VFI)	136
7.5.7 Układy z podwójnym przetwarzaniem „true on line” (VFI)	137
7.6 Źródła energii stosowane w UPS	137
7.7 Podstawowe zasady doboru UPS	140
7.8 Badania właściwości układów UPS	141
7.8.1 Znornalizowane obciążenia liniowe	142
7.8.2 Znornalizowane obciążenia nieliniowe	142
7.8.3 Statyczne parametry znamionowe	143
7.8.4 Znornalizowane właściwości dynamiczne	144
7.9 Metody badań UPS	145
7.9.1 Zasady stosowania nieliniowego obciążenia wzorcowego	145
7.9.2 Zmiana trybu pracy	147
7.9.3 Badania charakterystyk dynamicznych przy obciążeniu liniowym	147
7.9.4 Badania charakterystyk wyjściowych przy nieliniowym obciążeniu wzorcowym	148
7.9.5 Badanie zdolności magazynowania energii	148
7.9.6 Badanie sprawności i współczynnika mocy wejściowej	149
7.10 Badania laboratoryjne UPS	149
7.10.1 Badania sprawności w różnych trybach pracy	149
7.10.2 Badania oscyloskopowe przebiegów wyjściowych w stanach statycznych i dynamicznych	150
7.11 Opracowanie wyników	152
7.12 Pytania kontrolne	152

8. Sterownik prądu przemiennego (<i>Piotr Musznicki</i>)	155
8.1 Wprowadzenie	155
8.2 Budowa jednofazowego sterownika przemiennego	155
8.3 Sterownik jednofazowy z obciążeniem rezystancyjnym	156
8.4 Sterownik jednofazowy z obciążeniem o charakterze rezystancyjno-indukcyjnym	159
8.5 Sterownik jednofazowy z obciążeniem indukcyjnym	161
8.6 Podsumowanie	163
8.7 Instrukcja do ćwiczenia laboratoryjnego:	163
8.7.1 Program ćwiczenia	164
8.7.2 Opracowanie wyników	165
8.7.3 Pytania kontrolne	166